

TÜRK DOSTU VE TÜRKOLOJİNİN SEVDALISI “DMİTRİYA DMİTRİEVİÇA VASIL’EVA” (70 YAŞINDA)

Tuncer GÜLENSOY*

Dil Araştırmaları, Bahar 2019/24: 203-204

Dimitri’yi ilk kez 1970’li yıllarda Türkoloji kongrelerinde tanımıştım. Uzun boylu, kızıl saçlı ve sakallı, güler yüzlü, Türkçeyi “Rus aksanı” ile konuşan, bizim kendisine “Peter Ustunov” lākabını taktığımız bir arkadaşımızdı. Ona, “**Dimitri**” ya da “**Vasilyev**” derdik. O, her iki hitabımızı da geri çevirmezdi.

Daha sonra, 1986’da (29. PIAC Kongresinde) Moskova’da ve Taşkent’te; 1987’de (5.Mongolistler Kongresinde) Ulanbator’da; 1988’de (31. PIAC Kongresinde) Weimar-Doğu Almanya’da; 1989’da (32. PIAC Kongresinde) Oslo-Norveç’te; 1990 yılında, “Moğolların Gizli Tarihi’nin Yazılışının 750 Yılı Kongresinde” Ulanbator’da; 1996’da (Uluslararası Sibiry Sempozyumunda) İstanbul’da; 1998’de (41. PIAC Kongresinde) Helsinki-Finlandiya’da; 1999’da (42. PIAC Konferansında) Prag-Çekya’da; Son olarak da İstanbul Aydın Üniversitesi’nin İstanbul’da 2016 yılında toplanan “Altayistik” Kongresinde birlikte olmuştuk. O yıl oldukça şişmanlamış ve elinde bastonu ile yürüyebiliyordu. Kendisine, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü tarafından, 2012 yılında çıkarılan “**TÜRK-MOĞOL ARAŞTIRMALARI: Prof. Dr. TUNCER GÜLENSOY Armağanı**” (Ed. Bülent GÜL), Ankara , 326 s.) adlı kitabı imzalayıp verdiğimde, “*Haberim olsaydı, ben de yazi verirdim!*” diye sanki özür dilemişti.

Dimitri’nin 70 yaşı dolayısıyla, 2017 yılında, Moskova’da basılan “**Armağan Kitabı**”nda, hem biyografisini, hem de büyük anne ve dedesi ile anne-babası ve ailesinin güzel resimleri ile Orta Asya’da yaptığı araştırmalarla ilgili fotoğrafları görebiliyoruz. Yalnız, bu fotoğraflar arasında hem Orta Asya’daki ilmî gezileri, hem de hem de kongrelere beraber katıldığı arkadaşı (toprağı bol olsun), benim de yakın dostum, **Sergey KLYAŞTORNIY**’ın fotoğrafı yok...

Ben, 1990 yılında Ulanbator’da toplanan “**MOĞOLLARIN GİZLİ TARİHİ’NİN YAZILIŞININ 750. YILF**” Sempozyumu’na Türkiye’den, o zamanlar Asıl üyesi olduğum **Türk Dil Kurumu** adına, katılan tek Türkolog-Mongolist idim. O tarihlerde Türkiye-Moğolistan arasında doğrudan uçak seferleri yoktu. Önce **Ankara-İstanbul-Moskova**, orada 2-3 gün bekledikten sonra da **Moskova-İrkutsk-Ulanbator** veya **Moskova-Nova Sibirsk-Ulanbator** ya da **Moskova-Ulan Ude (=Kızıl Söğüt)-Ulanbator**’a gidebiliyordunuz. Rusların çok hantal “Topalov” adlı hangar gibi uçakları ile 13-14 saat zor ve yorucu, ikramı çok zayıf bir yolculuktan sonra “sabahın köründe” Ulanbator Hava alanına (şimdi: Çinggis Kağan Hava Limanı) inip, hantal otobüslerle şehre ulaşabiliyordunuz....

İşte böyle bir uzun yolculuktan sonra, 1990 yılının bir Eylül gününde Ulanbator Havalimanına inmiştim ama, Ankara-İstanbul-Moskova üzerinden Ulanbator’a etiketlenmiş olan bavulum kaybolmuştu. Araştırdılar, soruşturdular, bavul yok. Neyse, 1987 yılında Moğolistan’da iken (rahmetli Bahattin Ögel ve Osman F. Sertkaya ile

* Prof. Dr., Emekli Öğretim Üyesi, t.gulensoy@gmail.com. Gönderim Tarihi: 08.03.2019 / Kabul Tarihi: 15.04.2019

bana) rehberlik eden Moğol İstihbarat'ından (KGB) **Purev** adlı görevli, benim kayıp bavul ile ilgilendiyse de iyi haber yoktu. O zamanların Ulanbator'undaki tek otel olan "Ulanbator Otel"ine elimdeki çantam ile ulaştım. Allah'tan, "*pijama, traş takımı, sabun, kolonya ve fotoğraf makinelerim*" o çantamın içinde idi. Hazırlık komitesi bana iki odalı, tv'li bir yer ayırmıştı..Kongreye katılan herkes benim bavulumun kaybolduğunu bildiği için her sabah bana takılıyorlardı. "*Profesör Gülensoy, bu gün çok şık ve yakışıklısiniz!*" diye. Ben ise, her gece yatmadan önce "atlet, gömlek, çorap" neyim varsa yıkıyor, sabaha kadar kuruyan bu elbiselerimi ve "her gece karyolanın altına koyduğum pantolonumu ütülüyor", yol için giydiğim "yazlık kareli ceketimi" silip kurulayarak üstüme giyiyordum. Eşim Hatice Hanım'ın "*Bu gömleği yolda giy, ütü de istemez!*" dediği gömleği de her gün giyiyordum. Ulanbator, o zamanlar küçük ve SUM ile GUM adlı mağazalarında da "sakız/çiklet" bile yoktu. Amerika'dan gelen Profesör J. BOSSON'un bavulu da kayıptı. Beraber birkaç mağazaya gittiyssek de bize göre T-short ve gömlek bulamadık.

Benim, sıkıntı çektiğin ilk günlerde **Dimitri** ile **Klyaştorniy** odama geldiler; sohbetten sonra Klyaştorniy, elindeki paketi bana verdi...Paketi açtım, içinde beyaz slip bir don ile tertemiz bir atlet vardı...Ne kadar mutlu olduğumu tahmin edemezsiniz... Daha sonra, bizleri uçakla götürdükleri kutsal **Burhan Haldun Dağı** eteklerindeki "**Çinngis Kağan'ın doğduğu yer**"deki çadırıma da Dimitri ile Klyaştorniy gelerek, bir bardak sıcak çay ile (*Moğolistan'ın eşek arısı gibi iri ve sokucu*) sivrisineklerine karşı, Japonlardan aldıkları "sinek koğucu"dan bana da vermişlerdi.

İşte Dimitri ve Klyaştorniy benim böyle dostlarım idi..Bu hâtıramı hiç unutamiyorum.

Bir de doksanlı yıllarda, Moskova'da elimde kalan 350 Rubleyi Dimitri'ye, "*Benim için bankaya yatır! Daha sonraki gelişimde senden alırım*" diye, vermiştim. O yıllarda Dolardan daha kıymeti olan Ruble sıfırlamış, bir işe yaramaz hâl gelmişti. Dimitri de kalan Ruble ile bana bir Rus "Balalayka"sı alıp getirmişti.

* * *

Dimitri benden 9 yaş küçük, çok iyi ve kültürlü bir Rus aileden gelme. Türkolji'nin Çarlık ve Sovyetler Birliği zamanında yetişmiş en iyi Türkologlarından birisi. Armağan kitabında,1973-2016 yılları arasında yayımlanan 276 makale ve tebliğ'den 38 tanesi Türkçe olarak Türkiye'de yayımlanan bazı dergi ve Sempozyum Bildiri kitaplarında yayımlanmış. Pek çoğu Rusça, bazıları da İngilizce ve Almanca. Dimitri'nin hemen hemen her ülkede yapılan Türkoloji ve PIAC ile Mongolistik kongrelerinde adı var. Yalnız, bir konuda dikkatli olmak gerekiyor: Elimdeki armağan kitabının:

iç kapağında "**Dmitriya Dmitrieviça Vasil'eva**" yazıyorsa da bazı makalelerinde adları başka başka yazılmış. İşte O'nun adının diğer biçimleri:

Dmitri Vasiliev; Dimitri Vasiliyev; Dimitri Vasilyev; Dimitri D. Vasilyev; Dmitry D. Vassiliev; Dmitriy D. Vassiliev; D.D. Wassillijew; D. Vasilyev; Dimitri D. Vassiliev; Dimitrii Vasilyev; Dmitriy Wassiljew; D. Vasilev; D.D. Wassilief. (Kütüphâne kataloglarında bu adlara dikkat etmek gerekecek)

Türkolojinin çalışkan ve hemen her konusunda eser vermiş olan "Dimitri"nin 13 farklı imlâli adı olsa da O Türkolojiye gönül veren bir dostumuz olarak kalbimizdedir. Kendisine daha nice sağlıklı ve "Türkoloji" ile dolu bir hayat dileği ile.

(26 Ocak 2019, Ankara)